

Stanisław Grabski

Natalia Wilk, Izabela Sędzimir

Życiorys

Rysunek 1. <https://pl.wikipedia.org/>

Stanisław Grabski (ur. 5 kwietnia 1871 w Borowie, zm. 6 maja 1949 w Sulejówku) – polski polityk, ekonomista, poseł na Sejm Ustawodawczy oraz I kadencji w II RP, przewodniczący Rady Narodowej RP (1942-1944), wiceprzewodniczący Krajowej Rady Narodowej (1945-1947).

Pochodził z rodziny ziemiańskiej z Łęczyckiego. Profesor ekonomii: w latach 1910–1939 Uniwersytetu Lwowskiego, Akademii Rolniczej w Dublanach, a także Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie, od 1947 – Uniwersytetu Warszawskiego.

W młodości organizator kółek socjalistycznych. Od 1890 członek Związku Robotników Polskich. Należał do organizatorów „Kas Oporu” oraz nielegalnych związków zawodowych metalowców i stolarzy. We wrześniu 1891 wyjechał do Berlina na studia. Tam był wydawcą szeregu publikacji postulujących umieszczenie hasła niepodległości

w programie partii socjalistycznej. Był również redaktorem „Gazety Robotniczej”.

Członek polskiej delegacji na rokowania Polski i RFSRR w Mińsku, a następnie w Rydze, zakończonych traktatem ryskim. Jako zwolennik koncepcji inkorporacyjnej Romana Dmowskiego i przeciwnik koncepcji federacyjnej Józefa Piłsudskiego doprowadził do wytyczenia polsko-sowieckiej linii zawieszenia broni (która następnie stała się podstawą linii granicznej) w odległości 20–30 km na zachód i północny zachód od Mińska, zajętego ponownie w końcu wojny polsko-bolszewickiej (12 października 1920) przez Wojsko Polskie.

Autor ustawy tzw. Lex Grabski regulującej kwestię szkolnictwa dla mniejszości narodowych. Ustawa ustalała wewnętrzne urzędowanie wszystkich szczebli administracji w państwowym języku polskim, znosząc sprzeczne dawniejsze przepisy zaborców. W stosunkach z miejscową ludnością ukraińską i białoruską nie tylko pozwalała, ale i nakazywała używanie języków tych ludności. Dawała też ona prawo do zwracania się we własnej mowie do urzędów państwowych. Po przewrocie majowym, w 1926 Grabski wycofał się z życia politycznego i poświęcił się pracy naukowej i publicystycznej.

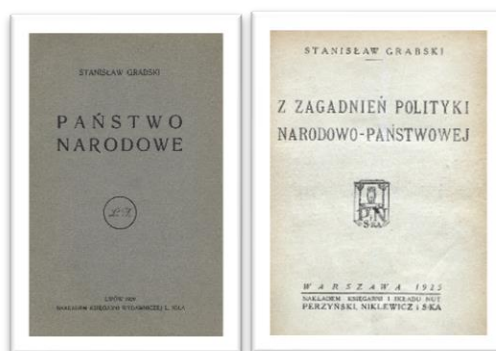
Od 1895 roku był żonaty z Ludmiłą Rożen, z którą miał pięcioro dzieci - trzy córki (Felikę, Ludmiłę, Janinę) i dwóch synów (Stanisława, który zginął w czasie wojny w 1920 i Zbigniewa (1907-1943), który był harcmistrzem, do 1941 był więziony w ZSRR i zmarł w wyniku wypadku podczas pełnienia służby wojskowej). Po śmierci pierwszej żony (1915), Stanisław Grabski ożenił się (w 1916) z Zofią Smolikówną (2 marca 1893 - 5 lutego 1965), z którą miał dwie córki: Annę (ur. 1919), która jest rzeźbiarką i Stanisławę (ur. 1922).

Jako ekonomista inspirował się m.in. pracami Fryderyka Skarbka i Stanisława Staszica. Jego najważniejszą pracą była „Ekonomia społeczna” (1927–1929). Ekonomię postrzegał przede wszystkim jako naukę opisującą kształtowanie się norm życia gospodarczego społeczności ludzkich, co plasowało go w tzw. nurcie socjologicznym. Negował teorię homo oeconomicus, wskazując, że żadna ludzka jednostka nie kieruje się w swoim życiu zasadą najwyższej wydajności. Podważał też teorię użyteczności krańcowej, wskazując, że wartość dóbr jest często kształtowana przez

doświadczenie społeczne. Kapitalizm uznawał za najbardziej efektywny ustrój ekonomiczny, ale negatywnie oceniał tzw. kapitalizm bierny, polegający głównie na konsumowaniu dóbr wyprodukowanych przez innych.

Jego najważniejsze prace

- Zarys rozwoju idei społeczno-gospodarczych w Polsce (1903)
- Rewolucja (1921)
- Naród a państwo (1922)
- Kryzys myśli państwowej (1927)
- Ekonomia społeczna (1927–1929)
- Na nowej drodze dziejowej (1946)

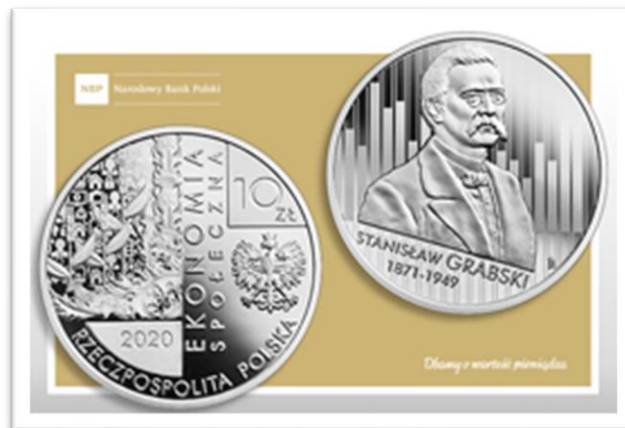

Rysunek 2. <https://pl.wikipedia.org/>

Uważał, że Polska powinna dążyć do kapitalizmu czynnego, czyli do aktywnej wymiany dóbr na rynkach międzynarodowych. Chciał, by Polska była silną, niezależną gospodarką. Postulował wspieranie przez państwo klasy średniej, by łagodzić rozwarstwienie majątkowe i zapewniać stabilność społeczną.

Ciekawostki:

- Był również redaktorem „Gazety Robotniczej”. Uczestnik zjazdu socjalistów polskich w Paryżu w końcu listopada 1892 roku z ramienia Związku Robotników Polskich. W listopadzie 1892 współzałożyciel PPS, z którą zerwał w 1902, wiążąc się z obozem narodowym. Od 1905 w Lidze Narodowej, od 1906 członek jej władz.
- Miał brata – Władysława Grabskiego – ekonomistę, dwukrotnego premiera RP i siostrę – Zofię Kirkor-Kiedroniową – nauczycielkę i działaczkę społeczną.
- 22 września 2020r. Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu srebrną monetę kolekcjonerską o nominale 10 zł: Wielcy polscy ekonomiści – Stanisław Grabski.
- 20 listopada 1938r. Rada Miasta Lwowa podjęła uchwałę o nazwaniu jego imieniem jednej z ulic miasta.

Rysunek 3.

https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci_2020/grabski.html

Ordery i odznaczenia

Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1947), Krzyż Walecznych (1922), Komandor Orderu Gwiazdy Rumunii, Komandor Orderu Korony Rumunii, Krzyż Wielki Orderu Piusa IX (1925), Medal międzysojuszniczy „Médaille Interalliée” (zezwoleń Naczelnika Państwa w 1921)

<https://pl.wikipedia.org/>

https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci_2020/grabski.html